

KAPITEL 1

Det är inte länge sedan bussen svängde av från den soliga landsvägen och in på grusvägen som slingrar sig genom skogen, men det känns redan behagligt att åka här där träden ger skugga. Marken i skogen är spräcklig av solljuset som strilar in mellan de gröna bladen, insekter svärmar i de stoftfyllda strålarna, och uppe i trädkronorna flaxar småfåglar ivrigt omkring på jakt efter en maka eller kvistar till ett bo. Fastän det bara är maj och klockan inte mer än drygt tio på förmiddagen känner den tjugofemårige biologiläraren Bjarke Venø att dagen kommer att bli lika varm som en sommardag. Han kastar en nöjd blick mot sin medelålders kollega Ann-Louise som sitter bakom ratten, som så många gånger förr på barnhemets utflykter. Hon tar sig rutinerat an den gropiga vägen och nynnar med i elevernars sång.

Vårans busschaufför kan inte köra buss, köra buss...

Sången blandar sig med barnens skratt och Bjarke ler när han ser deras glada miner i bussens backspegel. Sedan låter han blicken vandra ut genom de stora rutorna igen. Naturen visar sig från sin vackraste sida och överallt myllrar det av vårens liv. Inte minst fågelliv. När kalendern går in i maj börjar häckningstiden på allvar. Fåglarna parar sig, bygger bo och lägger ägg, och Bjarke hoppas att han ska kunna ge barnen samma förtrollande upplevelse som han själv fick när han var liten och gick på upptäcktsfärder i sankmarkerna på västkusten. Han är förvåntansfull eftersom utflykten känns extra betydelsefull med tanke på hur mycket barnen på sätena bakom honom har att tampas med, och han drar sig till minnes hur det var just det som fick honom att söka vikariatet på Aggersminde barnhem för snart tre månader sedan. Han var nyutexaminerad och förstod först inte att hemmet även hade

en egen skola i anslutning till den gamla barnhemsbyggnaden, med fast lärarkollegium och till och med riktiga klassrum, men så fort han hade läst klart platsannonsen i lärartidningen sökte han tjänsten. Han var spänd och nervös när han ett par veckor senare skulle till Jyllinge på intervju med föreståndaren. När han hade fått veta att han fick tjänsten och skulle visas runt var han ivrig att få komma igång med alla pedagogiska idéer som sprudlade i huvudet.

Medan Bjarke jublar inombords över att de kom iväg som planerat på utflykten, tittar han diskret igenom anteckningarna i sitt lilla anteckningsblock för att förbereda sig inför att lite senare berätta för barnen om alla olika fågelarter.

Det var inte så att han på allvar trodde att utflykten skulle blåsas av. Han hade visserligen anat att något var i görningen, men blev ändå förvånad när han kallades in till föreståndarens kontor på morgonen. Föreståndaren förklarade att han med anledning av utflykten hade blivit kontaktad av några oroade anhängare som ifrågasatte »säkerheten« under exkursionen. Och som ansvariga för Aggersminde barnhem var de skyldiga att ta detta på allvar. Först förstod Bjarke inte riktigt vad föreståndaren menade, men sedan trillade polletten ner. Under en hel vecka hade medierna varit fulla av artiklar om en nioårig pojke, Daniel Stryger Hansen, som hade försvunnit spårlöst från en naturlekplats i utkanten av en liten by på sydvästra Själland. Pojken hade förstås blivit efterlyst, polisen, hemvärnet och frivilliga hade finkammat omgivningarna, och fotot av pojkens fräkniga ansikte hade visats om och om igen i landets tidningar och nyhetssändningar. Fotot hade åtföljts av en beskrivning: kort, rödaktigt hår, fräcknar, spensligt byggd, runt en och tjugo lång, klädd i Adidasshorts, blå t-shirt, röd täckväst och vita gym-paskor, och det hade också varit ett foto av en vit och blå skolväska av märket Salomon. De förtvivlade föräldrarna hade väddat till allmänheten om hjälp, men än så länge förgäves. Polisen hade med stort allvar förklarat att de

misstänkte brott, och medierna hade spekulerat om möjliga kopplingar till andra ouppklarade brottsfall, något som utredarna dock inte hade velat kommentera. Bjarke hade precis som alla andra blivit starkt påverkad av nyhetsrapporteringen och känt med pojken och hans anhöriga, men det hade inte fallit honom in att händelsen på sydvästra Själland skulle göra föräldrarna till barnen i fjärde klass oroliga, eftersom Daniel Stryger Hansens ovissa öde hade skett tio mil därifrån.

Som tur var gjorde föreståndaren bedömningen att detta inte var något som hindrade Bjarke från att ta med eleverna på en utflykt. Dock med det avgörande tillägget att turen fick gå till den närbelägna sjön Gundsømagle och inte till det fågelreservat som Bjarke egentligen hade tänkt. Gundsømagle låg närmare barnhemmet och där skulle alla kunna känna sig trygga, eftersom barnen hade varit på många utflykter i området och tänt bål och lekt kurragömma. Bjarke stod inne på föreståndarens kontor och kände sig både nervös och irriterad, för han hade ägnat mycket tid åt att noggrant förbereda sig för besöket i fågelreservatet. Men när han sedan läste på om fågellivet vid Gundsømagle insåg han att han ändå skulle kunna ge sina elever den upplevelse han hade tänkt sig från början.

Under de månader som hans vikariat har varat har han, med utflykten som morot, försökt göra barnen intresserade av fågellivet vid Danmarks sjöar och mossar, och han känner sig stolt över att ha lyckats med sin föresats, för barnen verkar vara på extra gott humör dagen till ära.

När hon åker nedför backen, får hon alla hjul i nacken. Våran busschaufför kan inte köra buss, köra buss...

»Är vi framme snart?« Bjarke försöker tränga igenom ungararnas støj och bussens radio, som kommer med nya rapporter om etnisk rensning i Jugoslavien. Han ska just upprepa sin fråga till Ann-Louise, men precis då kör bussen ut ur skogen och landskapet öppnar sig framför dem. Det är den första utflykten

som Bjarke på egen hand har organiserat för en skolklass, och när han ser det vidsträckta vassområdet som breder ut sig åt alla håll från skogen och ner mot sjön suger det till i magen.

* * *

Solen står högt på himlen, och fukten från växtligheten gör att svetten droppar från Bjarkes näsa när han en och en halv timme senare går genom vassen med barnen i släptåg. De lunkar tappert på utmed strandkanten i det grunda mossvattnet som är omgivet av två meter höga vassrör åt alla håll, och trots att Bjarke gör vad han kan för att så engagerat som möjligt berätta om rörsångaren kan han inte undgå att märka att barnens intresse har avtagit. Utrustade med gummistövlar, hinkar och håvar har de samlat fjädrar och äggskal från mesar, tärnor och måsar. Längs vägen har de även hittat döda grodor, magiska stenar och sötvattenmusslor som Bjarke just har visat att man kan lirka upp med pennkniven han har med sig. Fast nu är tålamodet slut, långt innan Bjarkes program säger att det är rast. Till slut får han syn på det han går och letar efter och pekar ivrigt.

»Titta! Kom och titta på ett rörsångarbo.«

Barnen, särskilt flickorna, samlas runt Bjarke som har satt sig på huk. Ett par meter in i vassruggen kan man nätt och jämnt skymta det nästan färdigbyggda boet. Det är ett helt vanligt rede, men det ger Bjarke en perfekt chans att hålla föredraget som han har förberett.

»Boet är ett bevis på att hanen och honan har valt varandra och parat sig, och enligt sägnen sker det alltid på alla hjärtans dag. När de har byggt färdigt redet lägger honan sina ägg, och när hon har ruvat klart får föräldrarna fullt upp med att ta hand om ungarna medan de växer och lär sig flyga.«

Flickorna tittar på de två rörsångarna som flaxar hektiskt kring boet, och några av barnen utbrister »nämen« och »åh«

när de ser idyllen. Bjarke ler för sig själv och han lyckas nästan ignorera pojkarna som står och beklagar sig i bakgrunden.

»Jag är hungrig.«

»När ska vi leka kurragömma?«

»Usch, vad är det där!«

Bjarke vänder sig om, närmast lättad över att någonting har avbrutit klagolåten. En pojke som heter Emil står en bit bort och tittar på något mellan vassrören med vämjelse målad i hela ansiktet. Barnen rusar dit, och Bjarke stoppar försiktigt tillbaka pennkniven i ryggsäcken och ställer den ifrån sig på en knagglig upphöjning bland vassen innan han går dit och tittar.

När han kommer fram ser han att Emil står och pekar med ett darrande finger på en rad tätväxande vassrör där det hänger ett annat fågelbo. Det är litet och trassligt, nästan helt dolt för en ouppmärksam blick, och den stora, rosa ungen i boet är blind och naken och ser ut som ett foster. Men den rör sig. De utstående ögonen rullar ettrigt runt bakom ögonlocken och mot boets insida håller den med sin beniga rygg på att baxa upp ett ägg. De vassa klorna greppar om de lättpackade kvistarna och den pressar sig osäkert mot boets kant. De små rosa benen darrar under det tunga ägget.

»Vad är det där?« säger någon i den nyfikna barnaskaran. Bjarke är lika förbluffad han, för det här är inget han hade väntat sig att få se här.

»Det är också ett rörsångarbo. Men det har fått påhälsning av en gökunge, och det är inte så bra, som ni ser«, förklarar han dämpat och ser till så att barnen håller sig på avstånd från boet.

»Varför knuffar den ut ägget?«

»Den är sådan av naturen«, svarar Bjarke. »Göken är inte som andra fåglar. Den bildar inte par utan parar sig med flera olika, och sedan lägger hongöken sina ägg i andra fåglars bon så att hon ska slippa ta hand om dem själv. När gökungen sedan kläcks börjar den knuffa ut de andra äggen och ungarna i boet för att ha det för sig själv.«

Gökungen har nått boets topp och lyckas med en kraftanstängning rulla sin okläckta rival över kanten. Det lilla, lätta ägget svävar nästan genom luften och landar i det stillastående vattnet under boet, där det redan flyter en livlös rörsångarunge.

»Knuffar den ut allihop så att de dör?» säger någon i skaran misstroget och ett par flickor grimaserar.

»Den är helt enkelt sådan av naturen. Å andra sidan växer den sig stor och fin och säger kucku hela sommaren, och det gillar vi ju.«

»Emil är också en gökunge«, säger plötsligt en av flickorna retsamt och pekar på pojken som upptäckte boet.

»Nähä du, gökunge kan du vara själv!« Emil pekar snabbt tillbaka på flickan, som heter Mia, men flera av barnen har redan börjat skratta åt honom. Innan Bjarke hinner säga något dyker Ann-Louise upp mellan vassrören.

»Då så! Lagg ifrån er ryggsäckarna och stick iväg och lek kurragömma, och så äter vi efteråt. Emil, du får börja räkna.«

»Jag vill inte börja!«

»Jo, du börjar. Lagg ryggsäckarna där borta!« Ann-Louise styr rutinerat så att det inte ska råda några tveksamheter. »Håvorna ska ligga i en hög här, sätt igång nu.«

Barnen gör som Ann-Louise säger och kastar av sig ryggsäckarna på den knaggliga upphöjningen intill stranden där Bjarkes ryggsäck redan ligger. Bjarke tvingas än en gång konstatera att han har mycket att lära av hennes handfasta manér. Emil tvekar villrådigt en stund, men sedan vänder han sig resolut om och börjar räkna.

»Räkna till ett och räkna till två. Hönan går aldrig med strumporna på. Räkna till tre och fyra går snabbt. Ägg blir till röra när hönan får fnatt.«

Barnen skriker förtjust, och de sista kastar ifrån sig hinkar och håvar och skyndar ut i vassen. Ann-Louise tar en stapel med hinkar i famnen och börjar gå tillbaka mot gångbron.

»Ska jag stanna kvar och hålla ett öga på dem?« undrar Bjarke.

»Nej, det ska nog gå bra. De vet hur långt ut de får gå.«

Bjarke nickar lättat, han behöver en paus. Efteråt kommer han att få frågan om han i den vevan hörde motorbuller i närheten av stranden, men det kan han inte minnas att han gjorde. Utan bara ljudet av Emils röst som fortsätter på räkneramsan, medan han själv torkar svetten ur pannan och följer efter sin kollega med ett knippe håvar under armen.

»Räkna till fem och räkna till sex . . .«

* * *

När Emil är klar med ramsan vänder han sig om och ser sig omkring. Alla är utom synhåll, men han vadar kvickt genom vassen västerut längs strandkanten, där han hörde fniss och viskande röster för en stund sedan. Ett par steg senare hittar han de första tre flickorna. »Hittad!« skriker han, men går snabbt vidare och tränger återigen fram mellan de höga stråna, den här gången ut mot sjön.

»Säg kucku!«

Runtom i vassområdet ropar klasskamraterna »kucku« och han vänder av i riktning mot ljudet. Han upptäcker flera av de andra nästan samtidigt. »Hittad, hittad!« skriker han, och strax efteråt »hittad!« ännu en gång. Några av barnen är besvikna och går slokörade tillbaka mot stranden, men Emil spiller ingen tid på att slå sig för bröstet. Han skäms fortfarande när han tänker på att han blev kallad för gökunge nyss. Han förstår inte riktigt varför Mia sa så, men han förstår precis att gökungen är tarvlig och dum och bara tänker på sig själv, så det gör ont i magen att bli jämförd med den. Ju mer Emil tänker på det, desto viktigare blir det för honom att hitta de andra och vinna leken.

»Säg kucku!« ropar han igen så högt han kan och sticker

ivrigt iväg åt de håll som han hör rop ifrån. Han fäktar med armarna och föser undan de hårda stjälkarna, och strax har han hittat ännu fler klasskamrater som snällt får lufsa tillbaka. »Säg kucku!« befaller han och känner vilken skön känsla det är att vara bra på att leta. Han stannar upp en kort stund och försöker räkna ut vilka han inte har hittat än. Åtminstone Anders, Ole och Mia saknas fortfarande, men nu är det ingen som ropar kucku. Det är tyst runt honom. Det enda han hör är ljudet av sina egna gummistövlar i mossvattnet och vassrören som svishar mot hans kläder. Han börjar gå lite långsammare, fortfarande fast besluten att vinna leken, och stannar inte förrän han har kommit en bra bit ut i terrängen, nästan ända ute vid sjön, där de inte får vara. Här ute blåser det lite. Vassrören vajar runt honom, men han lyckas inte få syn på någon av sina klasskamrater och när han står där helt ensam får han återigen en känsla av att de retas med honom.

»Det är inte roligt om ni inte säger något«, försöker han med hög röst. »Säg kucku!«

Ropet han hör liknar inte de andra. Det är mer livfullt. Nästan som från en riktig fågel. Och samtidigt överraskande nära. Så nära att Emil förskräckt vänder sig om och stirrar skärskådande in i vassruggen han just har gått förbi.

»Är det du, Anders?« säger han försiktigt, men det enda han hör i tystnaden som följer är vinden som susar i säven.

»Hallå, Anders, säg något då!«

Emil håller andan och lyssnar koncentrerat.

»Jag vet att det är någon där«, säger han högt och tränger fram genom den närmaste vassdungen för att se vem av klasskamraterna det är, men det är ingen där. Bara ännu fler vassrör som böljar lätt i vinden.

Och så hörs ropet igen. Ännu närmare den här gången, och Emil rycker till. Nu kommer det från vassruggen rakt framför honom. Emil tar ett tveksamt steg framåt och sträcker långsamt ut handen för att fösa undan vassen. Men så stelnar

han till med handen i luften. Tanken slår honom att ljudet kanske inte alls kommer från en av hans klasskamrater, utan från någon eller något som han inte vet vad det är som deltar i leken. Kanske ett monster. Emil försöker slå bort tanken. Han är en stor pojke nu, nästan elva år, och han vet att det är barnsligt att tänka så. Just som han ska ta ännu ett steg framåt hör han plötsligt tydligt ljudet av tunga andetag på väldigt nära håll.

Emil höjer försiktigt blicken. I det flimrande solljuset tycker han sig skimta en lång gestalt som tornar upp sig framför honom bakom vassrören. Den står stilla, som om den väntar. Andas tungt in och ut, nästan som hästarna bakom stängslet hemma på gården. Emil står som förlamad. Han hör hur hjärtat bultar. Plötsligt är det som om allt hänger på om han kan stå kvar gömd så här utan att andas. Men så vänder han sig om och springer allt vad han orkar åt andra hållet.

Emil fäktar undan vassrören och känner hur de snärtar tillbaka i ansiktet, och han stretar fram trots att han inte längre vet var strandkanten är någonstans. Gummistövlarna är tunga som blykulor, han drar upp dem ur dyn om och om igen och snubblar panikslaget vidare, och varje gång han sätter ner fötterna väller det upp vatten. Han stretar fram i blindo, medveten om att skräcken kommer att ta död på honom om han vågar sig på att vända sig om en enda gång.

Och så fastnar ena foten i dyn. Emil ramlar framlänges och hinner inte ta emot med händerna. Han står på huvudet rakt ner i det grunda vattnet, ett tag kan han inte andas, och när han i panik får upp ansiktet ligger han kvar skräckslagen mellan vassrören och lyssnar efter steg och andetag. Det droppar från hans haka, men annars är det tyst. Sedan tittar han sig försiktigt omkring. Långsamt går det upp för honom varför han ramlade och då börjar han skrika.

* * *